ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ

για την Προστασία του Πολίτη

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Η Λευκή Βίβλος για την Προστασία του Πολίτη είναι η πρόταση για νέο συμβόλαιο μεταξύ πολιτών και Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη. Προδιαγράφει την Αστυνομία του 21ου αιώνα.

Λευκή Βίβλος για την Προστασία του Πολίτη

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή..... 6

1. Το νέο περιεχόμενο της Ασφάλειας 8
2. Ασφάλεια και διαχείριση κρίσεων.....10
3. Η πόλωση των κοινωνιών..... 11
4. Οι επιπτώσεις της εξωτερικής Ασφάλειας 12
5. Η εσωτερική Ασφάλεια σήμερα..... 13
6. Ελλάδα : Η ανάγκη για διευρυμένη παροχή Ασφάλειας..... 14
7. Η νέα λειτουργία της Αστυνομίας..... 16
8. Η Αστυνομία του 21ου Αιώνα..... 22

Επίλογος..... 24

Επικαιροποίηση..... 25

Δίνουμε σήμερα στη δημοσιότητα , τη Λευκή βίβλο για την προστασία του πολίτη.

Πρόκειται για την πρόταση του Υπουργείου ώστε να διαμορφωθεί ένα νέο συμβόλαιο μεταξύ πολιτών και Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη. Προδιαγράφει την Αστυνομία του 21ου αιώνα και τις βασικές αρχές με τις οποίες αυτή απαντά στο διευρυμένο αίτημα ασφάλειας και προστασίας των πολιτών.

Στην Ελλάδα δεν έχει υπάρξει ποτέ ένα κείμενο αναφοράς σαν την Λευκή βίβλο που να παρουσιάζει την πολιτική ασφάλειας και να περιγράφει τις αρχές και τις λειτουργίες της Ελληνικής Αστυνομίας. Το κοινωνικό συμβόλαιο για την ασφάλεια δεν είχε πάρει ποτέ γραπτή, δεσμευτική και δημόσια μορφή.

Οι περισσότεροι χώρες της Ευρώπης έχουν τη δική τους «Λευκή Βίβλο», δημόσια κείμενα που περιγράφουν την πολιτική εσωτερικής ασφάλειας και τις αρχές της αστυνόμευσης. Έχουν διαφορετικά ονόματα (στρατηγικές, δόγματα, προγράμματα αναφοράς κ.ά), αλλά όλα έχουν τον ίδιο χαρακτήρα και την ίδια χρησιμότητα.

Είναι περισσότερο από απαραίτητο σε αυτή την εποχή εκπλήξεων, κινδύνων, επιτευγμάτων και κοινωνικής επιτάχυνσης, να αναθεωρήσουμε απόψεις και να μετακινηθούμε από στερεότυπα για την ασφάλεια και την αστυνόμευση. Γιατί είναι φανερό ότι η εποχή που η ασφάλεια ήταν απλή, στρατιωτική απειλή από άλλη χώρα, έχει πλέον περάσει. Τα παραδοσιακά μοντέλα αστυνόμευσης έχουν αγγίξει τα όρια τους. Η πολιτική ασφάλειας, αλλά και τα επιχειρησιακά δόγματα δεν μπορούν να μένουν πίσω από κλειστές πόρτες. Η ασφάλεια είναι υπόθεση όλων μας και πάνδημο αίτημα των πολιτών, καθώς οι απειλές και οι κίνδυνοι βρίσκονται στην καθημερινότητά τους. Χωρίς συνεννόηση δεν μπορεί να υπάρξει αστυνόμευση και χωρίς συνεργασία δεν μπορεί να επιτευχθεί η ασφάλεια.

Η Λευκή βίβλος είναι θεμελιακό , δεσμευτικό κείμενο. Σταδιακά, σε βάθος χρόνου,θα αλλάξουν τα πάντα ώστε να προσαρμοσθούν στις κατευθύνσεις της . Το Υπουργείο, η Αστυνομία, η δομή, η εκπαίδευση, το δόγμα, ο τρόπος του επιχειρείν, ο σχεδιασμός και τα μέσα. Η Λευκή Βίβλος είναι το πολιτικό πλαίσιο το οποίο θα οδηγήσει στη συνολική μεταρρύθμιση της αστυνόμευσης. Οι δύο θεμελιακές μεταρρυθμίσεις που προωθεί τώρα το Υπουργείο, το νέο οργανόγραμμα και η νέα εκπαιδευτική πολιτική προκύπτουν από τη φιλοσοφία που παρουσιάζεται στη Λευκή Βίβλο.

Οι εμπειρίες της τελευταίας διετίας έκαναν πιο επιτακτική, απολύτως επίκαιρη την έκδοση της Λευκής βίβλου.

Γιατί η πανδημία, μετά και την κρίση στον Έβρο, μας έδειξε πως η ασφάλεια είναι καθημερινή άσκηση διαχείρισης κρίσεων.

Γιατί οι απειλές από τα σύνορα μέχρι τον κυβερνοχώρο θέλουν μία ενιαία απάντηση.

Γιατί η ανάγκη για προστασία και το διευρυμένο αίτημα για ασφάλεια είναι σήμερα μεγαλύτερα από ποτέ.

Γιατί η διασφάλιση των δικαιωμάτων των πολιτών και η συνεχής προσπάθεια για την μείωση των περιστατικών αστυνομικής αυθαιρεσίας χρειάζονται νέους θεσμούς και πολιτικές.

Γιατί οι τρόποι που αντιμετωπίζεται η αστυνομία από μέρος των νέων και οι νέοι από μέρος της αστυνομίας απομακρύνει το μέλλον.

Γιατί η βία ανηλίκων αυξάνεται σημαντικά και οι απαντήσεις δεν μπορεί να είναι μόνο αστυνομικές.

Γιατί τέλος την αλληλεγγύη ως συλλογική αρετή, που αναδείχτηκε από τον τρόπο που διαχειριστήκαμε την πανδημία, πρέπει να τον ενσωματώσουμε στην πολιτική για την ασφάλεια.

Σήμερα, γυρίζουμε σελίδες στην αστυνόμευση, αλλάζουμε εποχή στην ασφάλεια.

Μιχάλης Χρυσοχοΐδης
Υπουργός προστασίας του πολίτη

Μάρτιος 2021

Εισαγωγή

Είναι ο κόσμος της διαρκούς μετάβασης. Τα πιο σκληρά αυτονόητα της κοινωνίας αλλάζουν σε δεκαετίες μόνο, η παγκόσμια γνώση ανανεώνεται κάθε πέντε χρόνια.

Δημιουργείται ένα νέο παγκόσμιο περιβάλλον. Παράγεται μια νέα κοινή συνείδηση, όπου το τοπικό και το παγκόσμιο συμπλέκονται στην καθημερινότητα,όπως για παράδειγμα στην πανδημία, όπου ο εμβολιασμός σε κάθε σημείο της γης μας αφορά γιατί μας επηρεάζει. Όπως στην κλιματική αλλαγή ή στη μόλυνση των θαλασσών, όπου βλέπουμε πια καθαρά «εισαγόμενες» αλλαγές στο δικό μας περιβάλλον και στα δικά μας νερά. Στον αντίποδα, η υπόλοιπη ζωή μας παραμένει και επηρεάζεται από τα φυσικά τοπικά όρια διαβίωσης.

Ζούμε ήδη την 4η βιομηχανική επανάσταση και τις συνέπειες της. Η τεχνητή νοημοσύνη, τα μεγάλα δεδομένα, δηλαδή το καύσιμο για τις ρομποτικές εφαρμογές πολλαπλασιάζουν τις παραγωγικές δυνατότητες της ανθρωπότητας, διευρύνουν εκθετικά τους ορίζοντες κατανόησης, συνακόλουθα τις λύσεις και εναλλακτικές στα προβλήματα υγείας, διατροφής, εκπαίδευσης, διασκέδασης, πρόνοιας. Ο κόσμος στο κινητό μας είναι μια καθημερινή απόδειξη για αυτές τις δυνατότητες. Στον αντίποδα, τα προσωπικά στοιχεία, οι επικοινωνίες ή η παρουσία σε δημόσιους χώρους μπορούν εύκολα να καταγράφονται. **Τα όρια δημόσιου και ιδιωτικού, ατομικού και συλλογικού επαναδιαπραγματεύονται.**

Η πληροφόρηση έχει απεριόριστα πολλαπλασιασθεί. Στο διαδίκτυο έχει χωρέσει η παγκόσμια γνώση και επιταχύνεται καθημερινά η κυκλοφορία δεδομένων και γεγονότων. Η ταχύτητα κυκλοφορίας υπερβαίνει τα βιολογικά μας όρια αλλά και την θεσμική ικανότητα ρύθμισης. Σαν άμεση αρνητική συνέπεια, οι ψευδείς ειδήσεις μολύνουν και δυσκολεύουν την ενημέρωση, την κοινή κατανόηση του γίγνεσθαι.

Η δημοκρατία, που εδώ και 50 χρόνια απολαμβάνουμε και διευρύνουμε, η Ευρωπαϊκή Ένωση, αυτό το τόσο ευγενικό επίτευγμα του Δυτικού Πολιτισμού, στην οποία συμμετέχουμε, οφείλουν και προσπαθούν να προσαρμοσθούν αλλού επιταχύνοντας, αλλού επιβραδύνοντας, αλλού ρυθμίζοντας, με γνώμονα τη διαφύλαξη του πυρήνα των κεκτημένων της Ελλάδας και της Ένωσης: των δικαιωμάτων των πολιτών. **Η συνείδηση και διεκδίκηση των δικαιωμάτων θέτει καθημερινά και καταιγιστικά, ζητήματα για την λειτουργία του κράτους, των θεσμών και μηχανισμών του, αλλά και για την ρύθμιση συγκρούσεων μεταξύ δικαιωμάτων.**

Είναι ένας κόσμος από τη γειτονιά μέχρι τις εσχατιές του, γεμάτος αλλαγές, επιτεύγματα, εκπλήξεις και απειλές. **Η προστασία του πολίτη είναι σταθερό προαπαιτούμενο, καθολική υπόσχεση της δημοκρατίας.**

Στον κόσμο της μετάβασης, οφείλει να βρει τρόπους να ορίζεται και να επαναπροσδιορίζεται δυναμικά, όπως και η ζωή μας.

Εξυπακούεται πως το ίδιο ισχύει για τις έννοιες που παράγουν την προστασία, δηλαδή απειλές, κινδύνους, ασφάλεια.

Εξυπακούεται πως το ίδιο ισχύει και για το εργαλείο εφαρμογής του νόμου που είναι η Αστυνομία. Για να νομιμοποιείται να επιβλέπει το Νόμο στο Άστυ, οφείλει να συνεννοείται ασταμάτητα και επίμονα με τους πολίτες, να ρυθμίζει σταθερά και επινοητικά την καθημερινότητα στο χώρο ευθύνης της, να παρακολουθεί και να αξιοποιεί τις τεχνολογικές εξελίξεις, να προσαρμόζεται και να συμβαδίζει με τους ρυθμούς κοινωνικής μεταβολής.

Η Λευκή Βίβλος είναι ένα κείμενο αναφοράς σε αυτή την κατεύθυνση. Μια πρόταση συνεννόησης. Ένα συμβόλαιο της εκτελεστικής εξουσίας με τους πολίτες για την εξασφάλιση και διασφάλιση της ατομικής προστασίας, αλλά και της δημόσιας ασφάλειας.

Για την Αστυνομία είναι πυξίδα, ο οδικός χάρτης για να προχωρήσει στο μέλλον της.

1. Το νέο περιεχόμενο της Ασφάλειας

Η τελευταία δεκαετία του 20ου αιώνα σηματοδότησε μία μεγάλη επανάσταση στην έννοια και στο περιεχόμενο της ασφάλειας. Η κατάρρευση της Ε.Σ.Σ.Δ. οδήγησε στο τέλος της διπολικής αντιπαράθεσης και του Ψυχρού Πολέμου και της απειλής της πυρηνικής σύγκρουσης. Η εποχή των μεγάλων πολέμων είχε οριστικά τελειώσει. Από τη δεκαετία του '90 και μετά οι περισσότερες ένοπλες συγκρούσεις διεξάγονται στο εσωτερικό των κρατών (εμφύλιοι πόλεμοι, φυλετικές διενέξεις, σεκταριστικές συγκρούσεις κ.ά.).

Επιπρόσθετα, παγκοσμιοποίηση και κλιματική αλλαγή έφεραν έντονα στο προσκήνιο τις νέες μεγάλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα (μεταναστευτικές πιέσεις, πανδημίες κτλ.), οι οποίες σε συνδυασμό με την αλματώδη εξέλιξη της τεχνολογίας, δημιούργησαν το νέο παγκόσμιο περιβάλλον. Η διαδικασία όμως της παγκοσμιοποίησης μεγέθυνε τις ανισότητες, κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, με αποτέλεσμα μεγάλο ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού να ζει κάτω από συνθήκες φτώχιας και κοινωνικού αποκλεισμού, χωρίς να έχει πρόσβαση σε βασικά αγαθά.

Ο άνθρωπος έγινε το βασικό υποκείμενο αναφοράς, με την έννοια της ανθρώπινης ασφάλειας, η οποία ενσωματώνει το διευρυμένο αίτημα για Ασφάλεια, Ανάπτυξη, Αξιοπρέπεια και Ανθεκτικότητα.

Σε αυτό το πλαίσιο το εννοιολογικό περιεχόμενο της ασφάλειας διευρύνθηκε και βάθυνε. Οι ένοπλες διακρατικές συγκρούσεις υποχώρησαν και νέες απειλές, όπως οι ενδοκρατικές συγκρούσεις, οι φυσικές καταστροφές, ο εθνικισμός, η τρομοκρατία, το οργανωμένο έγκλημα και η διασπορά Όπλων Μαζικής Καταστροφής άρχισαν να απασχολούν την πολιτική και τη στρατηγική ασφάλειας των διεθνών οργανισμών και των κρατών. Νέοι οργανισμοί υπερεθνικής δομής με διασυνοριακή λειτουργία, όπως οι διεθνείς τρομοκρατικές οργανώσεις και οι εγκληματικές ομάδες, είναι βασικοί φορείς απειλών.

Από την άλλη, ως παγκοσμιοποιημένο αίτημα, ο άνθρωπος έγινε το βασικό υποκείμενο αναφοράς, με την έννοια της ανθρώπινης ασφάλειας, η οποία ενσωματώνει το διευρυμένο αίτημα για **Ασφάλεια, Ανάπτυξη, Αξιοπρέπεια και Ανθεκτικότητα** να κυριαρχεί στο πλαίσιο του ΟΗΕ, της Ε.Ε., αλλά και αρκετών κρατών στην Ευρώπη, στην Αμερική, στην Ασία και στην Ωκεανία.

Ελευθερία και ασφάλεια διατυπώθηκαν ως αξεδιάλυτο δίπολο, αλληλοϋποστηριζόμενες έννοιες σε όλο το φάσμα των αναγκών, από την επιβίωση έως την ατομική αξιοπρέπεια. (Σχήμα 1)

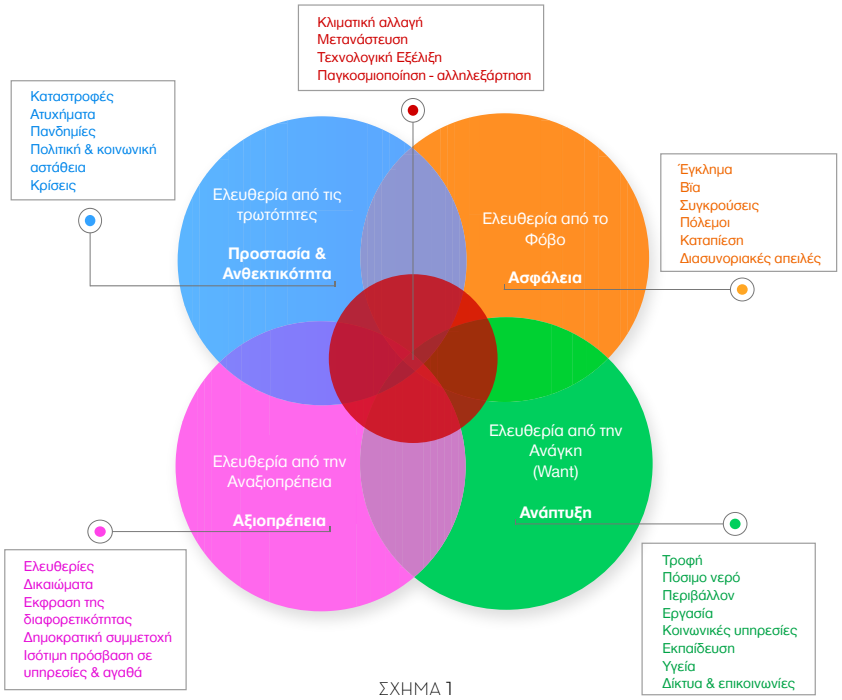

ΣΧΗΜΑ 1

2. Ασφάλεια και διαχείριση κρίσεων

Ο 21ος αιώνας χαρακτηρίστηκε από μεγάλες κρίσεις, οι οποίες είτε έχουν άμεση σχέση με την ασφάλεια, είτε έχουν σοβαρές επιπτώσεις ασφάλειας. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 και η διαρκής εξέλιξη της απειλής της διεθνούς ισλαμιστικής τρομοκρατίας, με την Ευρώπη να αντιμετωπίζει απανωτές επιθέσεις την περίοδο 2015- 2017, η διεθνής οικονομική κρίση το 2008, η μεταναστευτική – προσφυγική κρίση το 2015 και η πανδημία του COVID-19 του 2020, ανέδειξαν την αναγκαιότητα η ασφάλεια να είναι μία άσκηση καθημερινής διαχείρισης κρίσεων. Παράλληλα, οι μεγάλες φυσικές καταστροφές, σε σημαντικό βαθμό αποτέλεσμα των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, διεύρυναν το αίσθημα τρωτότητας των κοινωνιών, αλλά και το αίτημα για προστασία (safety) και ανθεκτικότητα (resilience).

Ο κυβερνοχώρος αποτελεί σήμερα το πλέον περίπλοκο πεδίο ανάπτυξης της εγκληματικής δραστηριότητας.

Ο άνθρωπος βιώνει τον κίνδυνο στην καθημερινότητά του και οι κοινωνίες μας έχουν ως συστατικό στοιχείο τη διακινδύνευση. Η διαρκής εξέλιξη της επικοινωνίας, αλλά και η μαζική πλέον χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, σε συνδυασμό με την αμφισβήτηση των παραδοσιακών ΜΜΕ, δεν άλλαξαν μόνο την επικοινωνία και την ενημέρωση, αλλά είχαν σημαντικές επιπτώσεις και στον τομέα της ασφάλειας. Νέες προκλήσεις, όπως η παραπληροφόρηση και οι ψευδείς ειδήσεις, είναι χαρακτηριστικά σημεία αυτής της κατάστασης, με τον κυβερνοχώρο να αποτελεί σήμερα το πλέον περίπλοκο πεδίο ανάπτυξης της εγκληματικής δραστηριότητας.

3. Η πόλωση των κοινωνιών

Επίσης, τα πρώτα είκοσι χρόνια του 21ου αιώνα, σε σημαντικό βαθμό και λόγω των κρίσεων, χαρακτηρίστηκαν από την πόλωση των κοινωνιών, από την αντιπαράθεση των ταυτοτήτων και την ανάπτυξη πολυπληθών κινημάτων διαμαρτυρίας και διεκδίκησης δικαιωμάτων.

Η δημόσια τάξη απέκτησε νέο περιεχόμενο καθώς τα κράτη και τα Σώματα Ασφάλειας πρέπει να διασφαλίσουν το δικαίωμα της διαμαρτυρίας και να προστατεύουν την κοινωνικοοικονομική ζωή.

Παράλληλα, σε αρκετές χώρες, υπήρξε ριζοσπαστικοποίηση σημαντικού αριθμού πολιτών, με αρκετούς εξ αυτών να καταλήγουν στην ένταξη σε εξτρεμιστικές και τρομοκρατικές οργανώσεις. Σε αυτό το νέο πλαίσιο, η παραδοσιακή λογική της δημόσιας τάξης απέκτησε νέο περιεχόμενο, καθώς τα κράτη και τα Σώματα Ασφάλειας πρέπει από τη μία πλευρά να διασφαλίσουν το δικαίωμα της διαμαρτυρίας και από την άλλη να προστατεύουν την κοινωνικοοικονομική ζωή και να αποτρέπουν επεισόδια, αλλά και να προλαμβάνουν την ακραία ριζοσπαστικοποίηση και να αντιμετωπίζουν τις βίαιες εξτρεμιστικές ενέργειες.

4. Οι επιπτώσεις της εξωτερικής Ασφάλειας

Η εσωτερική ασφάλεια, σε αρκετές περιπτώσεις, δεν μπορεί να διαχωριστεί από την εξωτερική. Οι ατέλειες στο σύστημα της παγκόσμιας διακυβέρνησης και η μερική αδυναμία ή / και αποτυχία των διεθνών και περιφερειακών οργανισμών να διαχειριστούν τις μεγάλες προκλήσεις, όπως η κλιματική αλλαγή και οι μεταναστευτικές πιέσεις, αλλά και η δραστηριότητα βίαιων υπερεθνικών σχηματισμών (τρομοκρατικές οργανώσεις, εγκληματικές ομάδες), η άνοδος φονταμενταλιστικών και αυταρχικών καθεστώτων, καθώς και οι εμφύλιες και φυλετικές συγκρούσεις συνετέλεσαν στο να χαρακτηρίζεται το περιφερειακό και παγκόσμιο περιβάλλον από αστάθεια και από απροθυμία συνεργασίας για την επίλυση συγκρούσεων.

Η ενίσχυση του ισλαμιστικού εξτρεμισμού και η δράση τζιχαντιστικών τρομοκρατικών οργανώσεων συνετέλεσαν στη δημιουργία διογκωμένων μεταναστευτικών πιέσεων, και στην ενίσχυση της τρομοκρατικής απειλής.

Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί το περιφερειακό υποσύστημα της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής. Οι εμφύλιες συγκρούσεις σε Λιβύη, Συρία και Υεμένη, οι φυλετικές και σεκταριστικές αντιπαραθέσεις σε άλλες χώρες της περιοχής, η ενίσχυση του ισλαμιστικού εξτρεμισμού και η δράση τζιχαντιστικών τρομοκρατικών οργανώσεων συνετέλεσαν στη δημιουργία διογκωμένων μεταναστευτικών πιέσεων, με αποκορύφωμα την προσφυγική κρίση του 2015 – 2016 και στην ενίσχυση της τρομοκρατικής απειλής για την Ευρώπη.

5. Η εσωτερική Ασφάλεια σήμερα

Σε αυτό το πλαίσιο, η ασφάλεια σήμερα έχει τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά: α) σύνθετη, λόγω των πολλών και διαφορετικών απειλών, κινδύνων και προκλήσεων, β) διευρυμένη, γιατί προϋποθέτει την παροχή και την εγγύηση ασφάλειας σε πολλά και διαφορετικά πεδία, από τα σύνορα μέχρι το διαδίκτυο, γ) συνεργατική, καθώς προϋποθέτει την συνεργασία και το συντονισμό πολλών και διαφορετικών φορέων και υπηρεσιών και δ) περιεκτική, γιατί οι απαντήσεις πρέπει να είναι συνολικές και η πρόληψη να συνδυάζεται με την αντιμετώπιση. (Σχήμα 2)

ΣΧΗΜΑ 2

6. Ελλάδα : Η ανάγκη για διευρυμένη παροχή Ασφάλειας

Σε απάντηση του διευρυμένου αιτήματος των πολιτών για ασφάλεια, το κράτος, ως ο βασικός πάροχος ασφάλειας και ως εκ τούτου η νέα, πολυκλαδική Αστυνομία, καλούνται να ανταποκριθούν σε ένα ευρύ έργο που εκτείνεται από την ασφάλεια των συνόρων έως την ανθρώπινη- προσωπική ασφάλεια, με την διυπηρεσιακή συνεργασία να είναι το κύριο χαρακτηριστικό στη διαδικασία επίτευξης της ασφάλειας.

Οι προκλήσεις, οι κίνδυνοι και οι απειλές είναι καθημερινές, για αυτό και ο σχεδιασμός και η υλοποίηση πολιτικών και δράσεων ασφάλειας έχουνστο επίκεντρό τους την προστασία της καθημερινότητας του πολίτη από κάθε μορφή ανθρωπογενούς απειλής (οργανωμένο έγκλημα, εξτρεμισμός, τρομοκρατία, διάφορες μορφές βίας), αλλά και από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές και ατυχήματα. Οι ασφαλείς κοινωνίες είναι απαίτηση δημοκρατίας και προαπαιτούμενο για την οικονομική ανάπτυξη, την προσέλκυση επενδύσεων και την ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος της χώρας.

Οι ασφαλείς κοινωνίες είναι απαίτηση δημοκρατίας και προαπαιτούμενο για την οικονομική ανάπτυξη, την προσέλκυση επενδύσεων και την ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος της χώρας.

Οι κρίσιμες υποδομές, τα δίκτυα και οι επικοινωνίες που στηρίζουν την καθημερινή λειτουργία της χώρας πρέπει να θωρακιστούν από κάθε μορφής απειλές, συμπεριλαμβανομένων των υβριδικών επιθέσεων και των σαμποτάζ μέσω του κυβερνοχώρου. Το διαδίκτυο, η μεγαλύτερη τεχνολογική επανάσταση της εποχής μας, είναι ένας χώρος που κρύβει απειλές και κινδύνους.

Το έγκλημα έχει μεταφέρει τη δραστηριότητά του στον ψηφιακό τομέα, για αυτό και είναι κρίσιμο να ενισχυθεί η ασφαλής πλοήγηση στο διαδίκτυο και η προστασία των ψηφιακών δραστηριοτήτων των πολιτών και των φορέων. Η πανδημία ανέδειξε με τον πλέον δραματικό τρόπο την ανάγκη ενίσχυσης της ανθεκτικότητας και της προστασίας της χώρας από παγκόσμιες προκλήσεις και απειλές, όπως είναι η πανδημία και οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Οι διακρίσεις, ο μισαλλόδοξος λόγος και η στοχοποίηση της διαφορετικότητας έχουν καταστήσει αναγκαίο το κράτος να εγγυηθεί την κοινωνική και προσωπική ασφάλεια και την προστασία από κάθε μορφής βίας. Η ασφάλεια των συνόρων είναι κρίσιμη για ένα κράτος πρώτης γραμμής, όπως είναι η Ελλάδα. (Σχήμα 3)

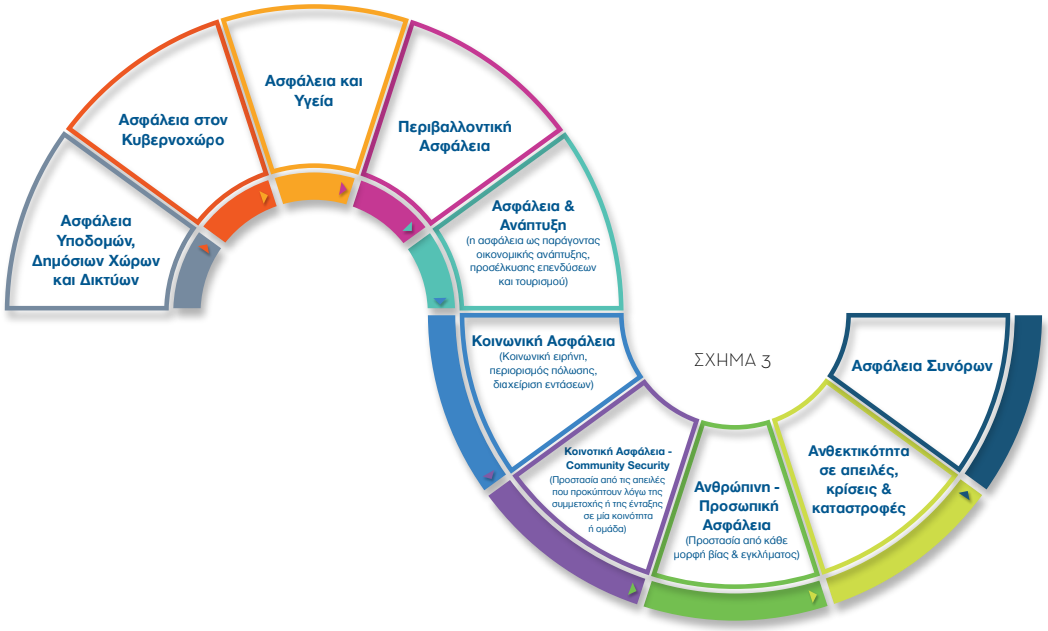

ΣΧΗΜΑ 3

7. Η νέα λειτουργία της Αστυνομίας

Για να ανταποκριθεί στο διευρυμένο αίτημα ασφάλειας των πολιτών και στη σύγχρονη κοινωνική αποστολή της, η Ελληνική Αστυνομία αλλάζει το πλαίσιο δράσης της, ώστε να ανταποκριθεί πλήρως στις προκλήσεις του 21ου αιώνα.

Δίνει προτεραιότητα στην επικοινωνία έναντι της ανακοίνωσης, στη συνεννόηση έναντι της επιβολής, στη συνεργασία έναντι της σύγκρουσης.

Η προστασία της καθημερινής ζωής, των δικαιωμάτων και των ελευθεριών, της οικογένειας και κυρίως των πιο ευάλωτων ανθρώπων και ομάδων αποτελούν προτεραιότητες. Δίνεται έμφαση στην πρόληψη και στην αντιμετώπιση όλων των μορφών βίας (ενδοοικογενειακή, έμφυλη, ρατσιστική, πολιτικός εξτρεμισμός κ.α.), στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών, στην αντιμετώπιση της παραβατικότητας ιδιαίτερα μεταξύ νέων ανθρώπων, στην προστασία των ευάλωτων και στην ενίσχυση της ασφάλειας στη γειτονιά, στην οικογένεια και στο διαδίκτυο. Ο στόχος είναι η ενίσχυση της ανθεκτικότητας της κοινωνίας έναντι κάθε απειλής και κινδύνου.

Η Ελληνική Αστυνομία του 21ου αιώνα, δίνει προτεραιότητα στην επικοινωνία έναντι της ανακοίνωσης, στη συνεννόηση έναντι της επιβολής, στη συνεργασία έναντι της σύγκρουσης. Περιορίζει την κατασταλτική λειτουργία των Υπηρεσιών της και δίνει έμφαση στην ήπια αστυνόμευση, σε συνεργασία με τους Δήμους

Σταδιακά εγκολπώνεται μία σύγχρονη διαδικασία επικοινωνίας που δίνει έμφαση στην εξωστρέφεια και στην ενημέρωση των πολιτών, η οποία βασίζεται στη χρήση μίας γλώσσας επίκαιρης και κατανοητής, αλλά και στην αξιοποίηση των συμβόλων, των νέων τεχνικών οπτικοποίησης και παρουσίασης των μηνυμάτων, ενημερώσεων και λογοτύπων. Η Αστυνομία συνομιλεί δεν αποφαίνεται, λογοδοτεί δεν αποκρύπτει.

Το νέο επιχειρησιακό δόγμα περιορίζει την κατασταλτική λειτουργία των Υπηρεσιών της Αστυνομίας και δίνει έμφαση στην ήπια αστυνόμευση. Ειδικότερα, υιοθετούνται πολιτικές που προωθούν την ήπια αστυνόμευση, όπως η δημιουργία ομάδων διαλόγου και επίλυσης συγκρούσεων, η ενίσχυση του θεσμού του Αστυνομικού της Γειτονιάς και των Κινητών Μονάδων Αστυνόμευσης και η εντατικοποίηση του σχεδίου πεζών περιπολιών με την αξιοποίηση μέσων, όπως τα ποδήλατα και τα scooters, με σκοπό τη μετατροπή του σε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα Κοινοτικής Αστυνόμευσης.

Όλο το σχέδιο ήπιας αστυνόμευσης στηρίζεται και υλοποιείται σε συνεργασία με τους Δήμους, ιδιαίτερα στις μεγάλες πόλεις, παράγοντας ένα νέο μοντέλο συνεργατικής ασφάλειας και δράσης.

Το ανθρώπινο δυναμικό επιλέγεται, εκπαιδεύεται ειδικά και στην περίπτωση επιχειρησιακών ομάδων επανεκπαιδεύεται συστηματικά, υποστηρίζεται και ενδυναμώνεται ψυχολογικά.

Η τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα είναι από τις σημαντικότερες απειλές για την παγκόσμια και την ευρωπαϊκή ασφάλεια, έχουν έντονη διασυνοριακή διάσταση και έχουν μετεξελιχθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις. Η συνεργασία, ο συντονισμός υπηρεσιών και η ανταλλαγή πληροφοριών είναι κρίσιμες για την αντιμετώπιση αυτών των δύο απειλών, καθώς συνδέονται και με την ασφάλεια συνόρων.

Η Ελλάδα συμμετέχει ενεργά στις παγκόσμιες, ευρωπαϊκές και περιφερειακές πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος. Αξιοποιεί πλήρως τα εργαλεία ανταλλαγής πληροφοριών και έχει ενισχύσει τη συνεργασία της με τις υπηρεσίες της Ε.Ε. (EUROPOL, EUROJUST, FRONTEX κτλ.), αλλά και με τις υπηρεσίες άλλων χωρών (ΗΠΑ, Κίνα, Ρωσία, Μεγάλη Βρετανία κ.ά.), μέσω διμερών στρατηγικών συνεργασιών στους τομείς της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος, αλλά και ειδικών διεθνικών επιχειρησιακών ομάδων, επενδύοντας σημαντικά στην αναβάθμιση της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας.

Η πρόληψη και η αντιμετώπιση της παραβατικότητας και της εγκληματικότητας βασίζεται σε σημαντικό βαθμό στην εμφανή αστυνόμευση και στην αξιοποίηση ευέλικτων ομάδων που περιορίζουν το χρόνο ανταπόκρισης σε ένα περιστατικό και ενισχύουν την αποτρεπτική ικανότητα της Αστυνομίας.

Για αυτό το λόγο, αποτελεί σταθερή προτεραιότητα η ενίσχυση σε εξοπλισμό και η μέγιστη αξιοποίηση των αντίστοιχων ομάδων της Ελληνικής Αστυνομίας.

Η διαχείριση κρίσεων σήμερα προϋποθέτει, όσο ποτέ άλλοτε, τη διαλειτουργικότητα, το συντονισμό, την έγκαιρη ανταλλαγή πληροφοριών, την προετοιμασία του κρατικού μηχανισμού, αλλά και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της κοινωνίας.

Σε αυτή την κατεύθυνση, το 2020 ξεκίνησε η μεταρρύθμιση του μηχανισμού και η ενίσχυση των δομών διαχείρισης κρίσεων. Με το ν. 4662/2020 δημιουργήθηκε ο Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων. Επιπρόσθετα, η κρίση στον Έβρο συνετέλεσε στην καλλιέργεια μίας νέας κουλτούρας διαλειτουργικότητας Σωμάτων Ασφαλείας και Ενόπλων Δυνάμεων για τη διαχείριση των συνοριακών κρίσεων, υπό το συντονισμό του Κυβερνητικού Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας.

Σε αυτό το πλαίσιο, ενισχύεται και εκσυγχρονίζεται η διαδικασία κρίσεων εσωτερικής ασφάλειας με τη σύσταση και τη λειτουργία, υποστηρικτικά στον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη, της Συντονιστικής Υπηρεσίας Διαχείρισης Κρίσεων Εσωτερικής Ασφάλειας και παράλληλα με την αναβάθμιση του Εθνικού Συντονιστικού Κέντρου Επιχειρήσεων και Διαχείρισης Κρίσεων της Ελληνικής Αστυνομίας.

Η διαχείριση και η προστασία των θυμάτων εγκλήματος και βίας είναι νέα διάσταση προτεραιοτήτων στη λειτουργία της Ελληνικής Αστυνομίας.

Το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, στο πλαίσιο του νέου επιχειρησιακού δόγματος ενίσχυσης της ήπιας αστυνόμευσης και της προστασίας ευάλωτων ομάδων και ανθρώπων, ενισχύει τη θυματοκεντρική προσέγγιση.

Σε αυτή την κατεύθυνση, α) χρησιμοποιούνται νέα πρωτόκολλα για την προσέγγιση των θυμάτων, κυρίως των ανηλίκων και των πλέον ευάλωτων, β) ενισχύεται η συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς του δημοσίου, αλλά και με οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών για τη διαχείριση και τη διευκόλυνση των θυμάτων σε πρόσβαση σε δομές φιλοξενίας και υπηρεσίες υποστήριξης, γ) υλοποιούνται ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα για τους Αστυνομικούς που έρχονται σε καθημερινή επαφή με τα θύματα και υποστηρίζονται από ειδικό επιστημονικό προσωπικό της Αστυνομίας και δ) υλοποιούνται δράσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης για την αναγνώριση και την υποστήριξη των θυμάτων βίας και εγκλήματος.

Η διυπηρεσιακή συνεργασία, τόσο με φορείς του δημοσίου, όσο και με την Κοινωνία των Πολιτών, αλλά και την ακαδημαϊκή και ερευνητική κοινότητα και τον ιδιωτικό τομέα, είναι σημαντική για την πρόληψη, αλλά και την αντιμετώπιση του εγκλήματος και της βίας. Σε αυτή την κατεύθυνση, ενισχύονται οι διυπηρεσιακές συνεργασίες, δίνεται έμφαση στην πρόληψη της ενδοοικογενειακής, της ενδοσχολικής και της αθλητικής βίας και στην υποστήριξη των θυμάτων σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία και φορείς. Αντίστοιχες στρατηγικές συνεργασίες γίνονται και για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και των διακρίσεων λόγω θρησκείας, αλλά και εθνικότητας και φυλής, αλλά και για την αποτελεσματική προστασία των συνόρων. Τέλος, λειτουργούν δίκτυα στρατηγικής συνεργασίας με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών για την ενίσχυση των παρεμβάσεων στο πεδίο.

Ως επιστέγασμα των αλλαγών αλλά και προετοιμασία επιτελικής και επιχειρησιακής παρακολούθησής τους, η Ελλάδα για πρώτη φορά αποκτά θεσμικά και στρατηγικά κείμενα ασφάλειας και επιμέρους στρατηγικές και σχέδια δράσης για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των απειλών.

Πρόκειται για μία ολοκληρωμένη θεσμική αρχιτεκτονική, η οποία έχει στην καρδιά της το Δόγμα Εσωτερικής Ασφάλειας. Ο στρατηγικός σχεδιασμός προσθέτει στην πολιτική εσωτερικής ασφάλειας συνέχεια και συνέπεια και παράλληλα, ακολουθεί μία διαδικασία πολιτικής συνεννόησης για την ασφάλεια.

Αυτόν τον κύκλο λειτουργιών του νέου δόγματος αποτυπώνει παραστατικά το παρακάτω σχήμα. (Σχήμα 4)

ΣΧΗΜΑ 4

8. Η Αστυνομία του 21ου Αιώνα

Για να μπορέσει να υποστηριχθεί η νέα λειτουργία, αλλάζει ριζικά και εκσυγχρονίζεται η φύση και ο χαρακτήρας της Αστυνομίας. Η Αστυνομία του 21ου αιώνα έχει τα παρακάτω εννέα χαρακτηριστικά που αναλύονται και αποτυπώνονται στο Σχήμα 5:

«Πράσινη»: Ενίσχυση των δράσεων ανακύκλωσης, χρήση ηλεκτροκίνητων οχημάτων, αξιοποίηση επαναχρησιμοποιούμενων υλικών, ενεργειακή αναβάθμιση των κτηρίων.

«Έξυπνη»: Χρήση νέων τεχνολογιών και καινοτομικών συστημάτων στην επιχειρησιακή της λειτουργία.

«Ψηφιακή»: Περιορισμός των εγγράφων, αξιοποίηση συστημάτων επικοινωνίας και πληροφόρησης, παροχή ψηφιακών υπηρεσιών στους πολίτες.

«Εξωστρεφής»: Επικοινωνία, ενημέρωση των πολιτών, αξιοποίηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, λογοδοσία.

«Αλληλέγγυα & Εθελοντική»: Συμμετοχή στην υλοποίηση δράσεων κοινωνικής αλληλεγγύης και εθελοντισμού.

«Αποτελεσματική»: Ενίσχυση των δράσεων πρόληψης, αξιοποίηση ευέλικτων μονάδων αστυνόμευσης για την ενδυνάμωση της άμεσης ανταπόκρισης στην αντιμετώπιση του εγκλήματος και της βίας. Υλοποίηση προγραμμάτων εξοπλισμού.

«του Ανθρωπίνου Δυναμικού»: Αξιολόγηση και διαρκής ανάπτυξη του ανθρωπίνου δυναμικού, ενίσχυση της δια βίου μάθησης και της εκπαίδευσης.

«Προσβάσιμη»: Παρεμβάσεις σε κτήρια, υποστήριξη των πολιτών ΑΜΕΑ, ενίσχυση των δράσεων διαπολιτισμικής αστυνόμευσης και κοινωνικής διαμεσολάβησης.

«Επιτελική και Αποκεντρωμένη»: Επιτελικός σχεδιασμός και λειτουργία σε κεντρικό επίπεδο και ενίσχυση της αποκέντρωσης των δυνάμεων, με τη δημιουργία ισχυρών Περιφερειακών Αστυνομικών Διευθύνσεων.

ΣΧΗΜΑ 5

Επίλογος

Στην εποχή των νέων προκλήσεων, κινδύνων και απειλών ασφάλειας, αλλά και των πολλαπλών κρίσεων που συνδέονται με την εσωτερική ασφάλεια, το αίτημα των πολιτών για προστασία διευρύνεται συνεχώς.

Η εσωτερική ασφάλεια επηρεάζεται από τις διεθνείς και τις περιφερειακές εξελίξεις. Οι εγκληματικές και οι τρομοκρατικές ομάδες έχουν ευέλικτη δομή και μεγάλη προσαρμοστικότητα, ενώ αξιοποιούν όλες τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών. Η αποτελεσματική καταπολέμηση του εγκλήματος βασίζεται στην αστυνομική συνεργασία και στην ενεργό συμμετοχή σε ευρωπαϊκές και διεθνείς υπηρεσίες και θεσμούς.

Η παραβατικότητα ανηλίκων, η καταπίεση των δικαιωμάτων, η στοχοποίηση της διαφορετικότητας και των ευάλωτων ομάδων αναδεικνύουν την ανάγκη η παροχή ασφάλειας να βασίζεται περισσότερο στην πρόληψη και στη θεσμική συνεργασία.

Η πρόληψη των συγκρούσεων, η επίλυση των διαφορών σε τοπικό επίπεδο και η συνεργατική προσέγγιση της ασφάλειας προϋποθέτουν τη συνεννόηση Αστυνομίας και πολιτών. Η ήπια και η κοινοτική αστυνόμευση είναι το σύγχρονο πλαίσιο δράσης που έχει στην καρδιά του τη λειτουργία σε τοπικό επίπεδο και τη συνεργασία με φορείς και πολίτες.

Η διαχείριση της πόλωσης, η αντιμετώπιση του μισαλλόδοξου λόγου, η προστασία του δικαιώματος του συνέρχεσθαι, αλλά και η διατήρηση της κοινωνικής ειρήνης και η διασφάλιση της σταθερότητας και της κανονικότητας της κοινωνικοοικονομικής ζωής στις πόλεις, απαιτούν μία Αστυνομία που διαλέγεται, συνεργάζεται και λογοδοτεί.

Η Λευκή Βίβλος για την Προστασία του Πολίτη είναι η πρόταση για νέο συμβόλαιο μεταξύ πολιτών και Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη.

Προδιαγράφει την Αστυνομία του 21ου αιώνα, η οποία θα διαμορφώσει τη διοίκηση και οργάνωση, την εκπαίδευση και λειτουργία, τον επιχειρησιακό σχεδιασμό και τις καθημερινές δράσεις, ώστε να μπορεί να εφαρμόζει το συμβόλαιο, δηλαδή να προστατεύει τους πολίτες και την Πόλη.

Επικαιροποίηση

Η Λευκή Βίβλος θα επικαιροποιείται σε χρονικό διάστημα έως και πέντε ετών. Η διαδικασία επικαιροποίησης θα ενσωματώνει τις νέες προκλήσεις και απειλές για την ασφάλεια, αλλά και τις γενικότερες συνθήκες σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο που επηρεάζουν την εσωτερική ασφάλεια της Ελλάδας. Σε αντιστοιχία με τη Λευκή Βίβλο, θα επικαιροποιούνται και τα επιχειρησιακά σχέδια και ο προγραμματισμός της Ελληνικής Αστυνομίας.